

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH
FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI.****Saidova Gavhar Ergashovna**

Buxoro davlat pedagogika instituti dotsenti

Sayidova Muxabbat Kenja Qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish, rivojlantirish va baholash usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik jarayonda mustaqil faoliyatni rag'batlantirish metodikasi, interfaol va muammoli o'qitish texnologiyalari, loyiha va o'yin metodlari orqali o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini oshirish yo'llari yoritilgan. Maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tayyorgarligi, dars rejalari, metodik ko'rsatmalar va amaliy mashg'ulotlar orqali mustaqil faoliyatni rivojlantirishning samaradorligi ko'rib chiqilgan. Shu bilan birga, o'quvchilarda mustaqil fikrlash ko'nikmalari, muammolarni hal etish va ijodiy yondashuvni shakllantirish usullari ham tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Mustaqil ishlash, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, pedagogik metodika, interfaol metodlar, muammoli o'qitish, loyiha metodikasi, o'yin texnologiyalari, fikrlash ko'nikmalari, ta'lim jarayoni, o'quvchilarning faolligi.

Аннотация. В данной статье анализируются методы формирования, развития и оценки навыков самостоятельной работы у учителей начальных классов. Также освещаются методики стимулирования самостоятельной деятельности в педагогическом процессе, пути повышения навыков самостоятельной работы учащихся с помощью интерактивных и проблемных технологий обучения, а также проектных и игровых методов.

В работе рассматривается эффективность развития самостоятельной деятельности учителей начальных классов через их подготовку, планы уроков, методические рекомендации и практические занятия. Наряду с этим анализируются способы формирования у учащихся навыков самостоятельного мышления, решения проблем и творческого подхода.

Ключевые слова: Самостоятельная работа, Учитель начальных классов, Педагогическая методика, Интерактивные методы, Проблемное обучение, Метод проектов, Игровые технологии, Навыки мышления, Образовательный процесс, Активность учащихся

Learning and Sustainable Innovation

Abstract: This article analyzes the methods of forming, developing, and assessing independent work skills of primary school teachers. It also highlights methodologies for encouraging independent activity in the pedagogical process, as well as ways to enhance students' independent learning skills through interactive and problem-based teaching technologies, along with project-based and game-based methods.

The study examines the effectiveness of developing independent activity among primary school teachers through their training, lesson planning, methodological guidelines, and practical exercises. In addition, it analyzes approaches to fostering students' independent thinking skills, problem-solving abilities, and creative approaches.

Keywords: Independent work, Primary school teacher, Pedagogical methodology, Interactive methods, Problem-based learning, Project method, Game-based techniques, Thinking skills, Educational process, Student engagement.

Kirish: Bugungi kunda ta'lim jarayoni bir qancha o'zgarishlar va innovatsion yondashuvlarni talab qilmoqda. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi kelajakdagi ta'lim sifatining poydevorini yaratadi, shu bois u o'quvchilarning mustaqil ishlash, fikrlash va ijodiy faoliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Mustaqil ishlash faoliyati o'quvchining faolligini oshiradi, ularni bilimlarni mustaqil o'zlashtirishga, muammolarni hal qilishga va o'z fikrini erkin ifoda etishga o'rgatadi. Shu sababli, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ushbu faoliyatni shakllantirish va rivojlantirish pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mustaqil ishlash ko'nikmasi nafaqat bilimning chuqurligini oshiradi, balki o'quvchilarda tahliliy fikrlash, mas'uliyat hissi va ijodiy yondashuvni ham rivojlantiradi. Shu bois, pedagogik metodikalarni to'g'ri tanlash va qo'llash bo'lajak o'qituvchilarda muhim malaka sifatida shakllanishi kerak. Interfaol metodlar, muammoli ta'lim texnologiyalari, loyiha ishlari va o'yin metodlari kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalar mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda asosiy vositalar sifatida xizmat qiladi. Maqsad — bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida mustaqil ishlash faoliyatini rivojlantirish metodikasini aniqlash, tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir. Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Mustaqil ishlash faoliyati tushunchasini aniqlash va uning pedagogik ahamiyatini ko'rsatish;
- Bo'lajak o'qituvchilarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi va

texnologiyalarini tahlil qilish;

- Amaliy mashg'ulotlar va darslar orqali mustaqil faoliyatni rivojlantirish usullarini aniqlash va tavsiyalar ishlab chiqish.

Mustaqil ishlash faoliyati — o'quvchining o'z bilimlarini mustaqil tarzda egallash, o'rganilgan materialni tahlil qilish, yangi xulosalar chiqarish va o'z fikrini asoslab bera olish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil ishlash faoliyati ularning aqliy rivojlanishi, diqqat va tafakkur qobiliyatiga bog'liq. Shu yoshdagi bolalar odatda obrazli tafakkur orqali bilim egallaydi, shuning uchun pedagogik jarayonda o'qituvchi ularga faoliyatni vizual va amaliy shaklda tashkil etishi kerak. Mustaqil ishlash orqali o'quvchi nafaqat bilim oluvchi bo'lib qolmay, balki o'z fikrini erkin ifoda etish, muammoli vaziyatlarni hal qilish va ijodiy yondashuvni shakllantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Mustaqil ishlashning pedagogik ahamiyati shundaki, u bolalarni faollikka undaydi, ularning o'zini sinash, xatolaridan saboq olish va yangi bilimlarni mustaqil izlashga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, kelajakda o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini shakllantirishga tayyorlash jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish psixologik xususiyatlarga tayanadi. Shu yoshdagi bolalarda diqqatning qisqa muddatli bo'lishi, tafakkurning obrazli va sezgi orqali rivojlanishi, xotira va e'tiborning yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatiladi. Shu sababli pedagogik jarayonni rejalashtirishda interfaol metodlar, ko'rgazmali vositalar, rasm, video va amaliy mashg'ulotlar asosida ishlash muhim hisoblanadi. Pedagogik nuqtai nazardan, o'qituvchi o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun bir necha tamoyillarga rioya qilishi lozim: xatolarga pedagogik vosita sifatida qarash, rag'batlantirish va motivatsiyani kuchaytirish, individual yondashuvni ta'minlash, savol-javob va muammoli vaziyatlar orqali faoliyatni rag'batlantirish. Shu yondashuv orqali o'quvchilar nafaqat bilim egallaydi, balki fikrlash, qaror qabul qilish va mustaqil faoliyat ko'nikmalarini shakllantiradi.

Mustaqil ishlash boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilimlarni chuqur va ongli egallashini ta'minlaydi. Shu bilan birga, u o'quvchilarda tahliliy fikrlash, muammolarni hal etish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogik jarayonni samarali tashkil etishning asosiy vositasi bo'lib, darslarni interaktiv va qiziqarli qiladi. Mustaqil ishlashning pedagogik ahamiyati shundaki, u o'quvchilarda mas'uliyat, tashabbuskorlik, ijodkorlik va faol

qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi, bu esa bolani kelajakda muvaffaqiyatli shaxs sifatida rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mustaqil ishlashni rivojlantirish metodikasi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shu faoliyatni shakllantirish, rivojlantirish va baholashning tizimli yondashuvini ta'minlaydi. Shu metodika asosida o'qituvchi darsni interfaol, muammoli va qiziqarli shaklda tashkil qiladi. Metodik tamoyillar quyidagilardan iborat: faol o'qitish, muammoli vaziyatlar yaratish, o'quvchini o'z fikrini asoslab berishga rag'batlantirish, amaliy mashg'ulotlar va loyihalar orqali bilimni mustahkamlash. Shu tarzda bo'lajak o'qituvchilar nafaqat o'quvchilarga bilim berish ko'nikmalarini egallaydi, balki ularni mustaqil ishlashga yo'naltirish metodik tajribaga ega bo'ladi.

Pedagogik texnologiyalar mustaqil ishlashni rivojlantirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyiha metodikasi va o'yin texnologiyalari bo'lajak o'qituvchilarni dars jarayonida o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashga xizmat qiladi. Interfaol metodlar savol-javob, munozara va guruh ishlarini o'z ichiga oladi, muammoli ta'lim o'quvchini turli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishga rag'batlantiradi. Loyiha metodi o'quvchilarni tadqiqot olib borishga, natijalarni tahlil qilishga va taqdim etishga o'rgatadi, o'yin texnologiyalari esa o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va faolligini oshirishda samarali vositadir. Shu tarzda pedagogik texnologiyalar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantiradi.

Bo'lajak o'qituvchilarni mustaqil ishlashga o'rgatish uchun amaliy mashg'ulotlar va tavsiyalar muhim ahamiyatga ega. Masalan, matn tahlili va "Insert" usuli orqali o'quvchilar o'z fikrini asoslashni o'rganadi, muammoli masalalar va turli yechimlar topish orqali qaror qabul qilish ko'nikmasi rivojlanadi, klaster va aqliy hujum usullari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini oshiradi. Shu bilan birga, rol o'yinlari va loyihalar orqali o'quvchilar turli vaziyatlarga moslashishni, hamkorlikda ishlashni va mustaqil qarorlar qabul qilishni o'rganadi. Bu usullar o'quvchilarda mustaqil fikrlash va faoliyat ko'nikmalarini chuqurlashtiradi, bo'lajak o'qituvchilarga metodik tajriba beradi

Mustaqil ishlash samaradorligini baholash pedagogik jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi. Baholash orqali o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari, bilim darajasi, ijodiy yondashuvi va faoliyati aniqlanadi. Samaradorlik mezonlari o'quvchilarning darsdagi faolligi, muammolarni mustaqil hal etish qobiliyati, o'z fikrini asoslash va ijodiy yechimlar ishlab chiqarish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, o'qituvchi metodik yondashuvni baholash orqali o'z ishini yanada

takomillashtiradi va qo‘shimcha tavsiyalar ishlab chiqadi.

O‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini baholash test va topshiriqlar, loyiha ishlari, guruh va individual monitoring, dars davomida kuzatish orqali amalga oshiriladi. Shu orqali o‘quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyati aniqlanadi, kamchiliklar aniqlanadi va qo‘shimcha mashg‘ulotlar orqali rivojlantiriladi. Baholash natijalariga asoslanib, o‘qituvchi o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini yanada mustahkamlash, darslarni interaktiv va samarali tashkil etish imkoniga ega bo‘ladi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida mustaqil ishlash faoliyatini rivojlantirish metodikasi pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Mustaqil ishlash o‘quvchilarda faollik, mas‘uliyat, tashabbuskorlik, ijodiy va tanqidiy fikrlashni shakllantiradi, pedagogik texnologiyalar esa bu jarayonni qo‘llab-quvvatlaydi. Shu sababli, har bir o‘qituvchi pedagogik metodlarni oqilona qo‘llashi, darslarni interaktiv va muammoli shaklda tashkil etishi, o‘quvchilarda mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rag‘batlantirishi ustuvor vazifa sifatida qaraladi. Ushbu metodika nafaqat boshlang‘ich ta‘lim sifatini oshirishga, balki bolalarning shaxs sifatida to‘liq va ijodiy rivojlanishiga ham hissa qo‘shadi, ularni kelajakda mustaqil fikrlovchi, tashabbuskor va mas‘uliyatli shaxslar sifatida sshakllantiradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI.

1. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
2. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Ta‘limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2013.
3. Ro‘ziyeva D. Boshlang‘ich ta‘lim pedagogikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
4. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2015.
5. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: O‘qituvchi, 2014.
6. Zunnunov A. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: Sharq, 2006.
7. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2000.
8. Yo‘ldoshev J. Ta‘lim samaradorligini oshirish yo‘llari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2004.
9. Jo‘rayev R. Ta‘lim jarayonida interfaol metodlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
10. Egamberdiyeva N. Pedagogik mahorat va innovatsiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.